

Romok és töredékek

Program- és absztraktfüzet

Hajdúszoboszló
2024. július 11.

ROMOK ÉS TÖREDÉKEK

workshop

PROGRAM- ÉS ABSZTRAKTFÜZET

Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár,

Hajdúszoboszló

2024. július 11.

PROGRAM

2024. július 11.

Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár

III. emelet, Zeneterem

9.30 – 11.00 *Szekcióelnök: Tánczos Péter*

9.30 – 9.50 **Sós Csaba:** Az írott nyelv mint fragmentalizálódás Montaigne esszéiben

9.50 – 10.10 **Horváth Lajos:** Emlékezeti törmelékek és traumatikus szubjektivitás

10.10 – 10.30 **Barta Viola:** Az idegenség töredékei a gondolkodás egészében – A szimbólum, a titok, a perspektívák és az ötlet

10.30 – 11.00 *Vita*

11.00 – 11.20 *Szünet*

11.20 – 12.50 *Szekcióelnök: Tánczos Péter*

11.20 – 11.40 **Valastyán Tamás:** A fragmentaritás mint performativitás – Friedrich Hölderlin *Hüperiónjának* formarendjéről

11.40 – 12.00 **Somi Gabriella:** Az „abszolút könyv” koncepciójának nyelvi vonatkozásai Novalis és Friedrich Schlegel filozófiájában

12.00 – 12.20 **Jakab Andrea:** A rom reprezentatív értékéről

12.20 – 12.50 *Vita*

12.50 – 13.50 *Ebédszünet*

13.50 – 15.20 *Szekcióelnök: Valastyán Tamás*

13.50 – 14.10 **Kunkli Emese:** „Romba dönti a szorgos nyugalom ígétét” – Az érzékenység demonstratívabb és hitelesebb szemléltetése Jane Austen *Értelem és érzelem* című regényében

14.10 – 14.30 **Tánczos Péter:** „Parányi töredéke a maradandóságnak” – A mű és a töredék fogalmai Ludwig Hohl munkáiban

14.30 – 14.50 **Rozsályi Anna:** Az ökológia romjai és a mitikus paradicsom ígérete

14.50 – 15.20 *Vita*

15.20 – 15.40 *Szünet*

15.40 – 17.10 *Szekcióelnök: Sós Csaba*

15.40 – 16.00 **Ladó Beáta:** Építés és rombolás állandó körforgása egy japán dráma alapján

16.00 – 16.20 **Tányér József:** Szoboszló az irodalom tükrében – Kultúrtörténeti emlékek és emlékhelyek

16.20 – 16.40 **Pólik József:** Töredék a magányról

16.40 – 17.10 *Vita*

17.10 – 17.30 *Szünet*

17.30 – 18.30 *Szekcióelnök: Sós Csaba*

17.30 – 17.50 **Simon Tibor:** Otthonra lenni a politika romjain – A neoklasszikus politikai elméletalkotás alapjairól

17.50 – 18.10 **Korpos Szabolcs:** Az értékeink romjaira épült város

18.10 – 18.30 *Vita*

Szervezők: Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár, Debreceni Egyetem Filozófia Intézet és DAB Filozófiai Munkabizottság (Sós Csaba és Tánczos Péter)

ABSZTRAKTOK
(program szerinti sorrendben)

Sós Csaba

Az írott nyelv mint fragmentalizálódás Montaigne esszéiben

Előadásomban Michel de Montaigne-nek az írott nyelv létmódjára, az írás aktusára vonatkozó reflexióit teszem vizsgálat tárgyává. Montaigne az *Esszék* számos pontján értekezik az írott nyelv mibenlétéről, és valahányszor saját írásainak megítélésére kerül a sor, az elmarasztaló hangnem lesz úrrá rajta. Saját írásgyakorlatára jellemzően úgy tekint, mint a rendszertelen, töredékes strukturálódás formájára. Ennélfogva mindenekelőtt arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen tényezők állhatnak ezen elmarasztalások mögött, mi indokolhatja a saját írásaival szembeni távolságtartást?

Horváth Lajos

Emlékezeti törmelékek és traumatikus szubjektivitás

A freudi pszichoanalízis visszatérő dilemmája a traumatikus tapasztalatok státuszának tisztázása. Freud az életművében igen változatos módon látja a múlt rekonstrukciójának lehetőségeit. A patogén hatással bíró múltbéli történések lehetnek valós események, fantáziák, fedőemlékek és végül, de nem utolsósorban terápiás rekonstrukciók. Az előadás röviden bemutatja a freudi archeológiai vállalkozás főbb állomásait, és arra keres választ, hogy vajon hogyan lehetne fenomenológiai alternatívát nyújtani az emléknyomok rekonstrukciójának kérdésére? Erre a kérdésre Rudolf Bernet, Bernhard Waldenfels és Tengelyi László eszmefuttatásai segítségével szeretnék lehetséges válaszokat nyújtani. A fenomenológiában meghonosodott koncepció, mely szerint beszélhetünk egy olyan múltról, amely sohasem volt jelen, új megvilágításba helyezheti a Freud által felvetett dilemmákat.

Barta Viola

Az idegenség töredékei a gondolkodás egészében

A szimbólum, a titok, a perspektívák és az ötlet

Vizsgálódásomban a szimbólum, a titok, a perspektívák sokfélesége és az ötlet mint az ismeretlen és az idegenség töredékei jelennek meg a gondolkodás egészében. Előadásom kiindulópontjaként Zalai Béla *A metafizika mint perszeveráló szükségletek szimbolikus összegzése* című tanulmányát veszem alapul. Az általa felvázolt gondolkodási karaktereket és a szimbólum összefüggését vizsgálom, mely elvezet Zalai immanens transzcendencia fogalmához, a metafizikához. Az idegenség mint a gondolkodás intern töredéke egy olyan polimorf filozófiai teret involvál, ahol a gondolkodó a perspektívák sokféleségében maga is titok lehet önmagának, és olyan tapasztalatok érhetik, mint például az adotton áttörő ötlet, melyet Tengelyi László fenomenológiai meglátásaira alapozva szeretnék bemutatni. Előadásomban megkísérlem feltárni, hogy a gondolkodó egyéni beállítódása és meggyőződése nem feltétlenül zárja ki a perspektívák okozta instabilitást és az idegennel, az ismeretlennel, a váratlannal, az újdonsággal, a titokkal történő szembenezés mint feladat teljesítésének lehetőségét.

Valastyán Tamás

A fragmentaritás mint performativitás

Friedrich Hölderlin *Hüperiónj*ának formarendjéről

A szerelem, a barátság e nagyszabású regénye azt „a roppant törekvés”-t viszi színre, „hogyminden legyünk”. A *Hüperión*ban megjelenő világ – ahogy Hölderlin fogalmaz: „Teljesen az, ami, és ezért oly szép.” Csakhogy lépten-nyomon sakál-üvöltés, halottaskert, rom, omladék, idegenség, elkülönültség szabdalja szét ezt a „minden”-séget és „teljes”-séget. Előadásomban arra szeretnék kísérletet tenni, hogy feltárjam e sajátos aporetikus rendeződés, a teljesség és a töredékesség inkább elliptikus, mint dialektikus világának jellemzőit. Azt állítanám, hogy a fragmentális jelleg nem eredménytelenség, sikertelenség vagy kudarc, hanem intencionált vagy még inkább invencionált performatív aktus révén születő narratív forma.

Somi Gabriella

Az „abszolút könyv” koncepciójának nyelvi vonatkozásai Novalis és Friedrich Schlegel filozófiájában

Az abszolút könyv gondolata Friedrich Schlegel és Novalis 1798-99-es levélváltásában merül fel. Schlegel megemlíti, hogy egy új Biblia megírásán gondolkodik, és Novalisnak is hasonló ambíciói vannak, ám amíg ez Schlegel esetében bevallottan vallásos jellegű, addig Novalisnál az enciklopédisztikával áll összefüggésben. Novalis szerint a Biblia minden könyvnek az ideálja, az abszolút könyv. Ennek az elmélete pedig az írás és a szó mesterségének az elméletét jelenti, a teremtő szellem szimbolikus, közvetett szerkesztéstanát. Novalis előtt itt egy olyan könyvnek az eszméje jelenik meg, ami minden könyvet magában foglal, amiben minden eszme, igazság megtalálható, a könyvek által átadott eszmetöredékek egésze. Előadásomban azt szeretném megvizsgálni, hogy eme elképzelésük milyen módon kapcsolódik a nyelvről és a költészetről kialakított nézeteikhez.

Jakab Andrea

A rom reprezentatív értékéről

Előadásomban a rom esztétikai jelentéstartalmát kívánom megvizsgálni. Kiindulási pontként Walter Benjaminra támaszkodva a rom allegorikus jellegének jellemzésére vállalkozom, majd az időbeliség aspektusából azt elemzem, hogyan válhat az „állandó mulandóság” kifejezésének eszközévé.

Kunkli Emese

„Romba dönti a szorgos nyugalom ígéretét”

Az érzékenység demonstratívabb és hitelesebb szemléltetése Jane Austen *Értelem és érzelem* című regényében

Az előadásomban amellet érvelek, hogy a konvencionálisnak mondható elemzésekkel ellentétben nem tanácsos úgy elkönyvelni az *Értelem és érzelem* két főhősnőjét, hogy Elinor egyszerűen a címben szereplő „értelem” képviselője a regényben, míg Marianne szimplán az „érzelem” reprezentánsa. Mindkét karakter ennél jóval komplexebb szerepet tölt be. Bár a boldogság reményét egy időben mindkettőjük számára romba dönti egy-egy szerelmi csalódás, de végül fontos szerepe lesz a románc megtapasztalásának a főhősnők jellemének megmutatkozásában és fejlődésében is.

Tánczos Péter

„Parányi töredéke a maradandóságnak”

A mű és a töredék fogalmai Ludwig Hohl munkáiban

Ludwig Hohl írói munkásságának, az egyetlen nagy opust alkotó életműnek valószínűleg a legjelentősebb és a legismertebb darabja a *Feljegyzések* című, számos teoretikus észrevételt tartalmazó, nehezen meghatározható műfajú szövegkorpusz. Az egységes művé szerveződő fragmentumok, a csak látszólag önálló feljegyzések maguk is tematizálják a töredékesség témáját: Hohl szerint csak a fragmentáltság révén tudunk az örökkévalóhoz, a maradandóhoz kötődni. Előadásomban azt vizsgálom meg, hogy Ludwig Hohl miként vélekedett a töredék és a mű kapcsolatáról, milyen (akár filozófiai) előképei voltak sajátos gondolkodói-írói stílusának, valamint kitérek az életműben meghatározó munka és felismerés fogalmak szerepére is.

Rozsályi Anna

Az ökológia romjai és a mitikus paradicsom ígérete

Frank Herbert *Dűne* című regényében a fűszer az ismert univerzum legértékesebb és legfontosabb erőforrása, amely lehetővé teszi a csillagközi utazást, illetve háromszorosára nyújtja a hagyományos élettartamot. A fűszer felfedezése előtt az Arrakis jelentéktelen, távoli, sivatagos bolygó volt, mellyel csak az ökológusok törődtek. Zord klímája ellenére a császári planetológus, Pardot Kynest lázba hozta a tény, hogy ha a bolygó növényzetének mindössze három százalékán sikerül szénvegyületeket előállítani, megindul egy önfenntartó ciklus, mely a sivatagot prérivé, majd erdővé változtatja majd. A biológiai kísérleti állomások, melyek a fűszer felfedezése után bezártak és feledésbe merültek, ennek a nagy álomnak a töredékei. A fremenek mitikus jövőképe: az arrakisi paradicsom, a biológus a szemükben Umma, szent ember, aki jelenvalóvá teszi a misztikus célt. Előadásomban azt szeretném vizsgálni, hogy hogyan hasznosítják a fremenek ezeknek az állomásoknak a romjait, és hogyan használják fel a racionális tudástöredékeket mitikus világképük felépítésében. Ennek során főleg Foucault és Walter Benjamin térfilozófiáját, valamint Hartmut Böhme *A romok esztétikája* című művét szeretném felhasználni.

Ladó Beáta

Építés és rombolás állandó körforgása egy japán dráma alapján

Előadásomban elsősorban Okamoto Kido *The Human Pillar* című drámája alapján igyekszem bemutatni az építés és a rombolás itt megjelenő törékeny egyensúlyát. A szerző művében az építmény tartósságát biztosítandó, isteneknek bemutatott emberáldozat kérdését feszegeti, felelevenítve egy egyébként talán itt sem teljesen ismeretlen hagyományt. Az előadás megkísérel választ találni arra, hogy ezen az elemeknek fokozottan kiszolgáltatott területen, valamint ebben a gondolati körben hogyan jelenhet meg a rom, beszélhetünk-e romszerűségről.

Tányér József

Szoboszló az irodalom tükrében

Kultúrtörténeti emlékek és emlékhelyek

Előadásomban rövid áttekintést kívánok adni arról, hogy a Hajdúszoboszlóhoz kötődő szak- és szépírók, néprajzkutatók, helytörténészek írásaiban, visszaemlékezéseiben miként jelenik meg szülővárosuk, lakóhelyük. A magyar irodalom jelen van Hajdúszoboszlón, alkotókban és alkotásokban egyaránt. Fontosnak tartom egy-egy alkotó településünkhöz fűződő kapcsolatának bemutatását. A szoboszlóiság, tudás és szellemiség, a hazaszeretet, nemcsak a helytörténészek, hanem a hírlapírók, írók, költők műveiben is hangsúlyosan jelen van.

Pólik József

Töredék a magányról

Előadásomban George Dunning *Sárga tengeralattjáró* című filmjének egyik részletéről fogok beszélni. Egy alig kétperces, mindössze 15 snittes „videoklipről”, amely a Beatles egyik „rendkívül egységes és tömör szerzeményéhez” készült. Egy olyan dalhoz, amely a halál témájával foglalkozik, holott ezt – mint Ian MacDonald írja – „kerülni szokás a popzenében”. A különleges hangulatú dalhoz különleges, pop-art stílusú látványvilág kapcsolódik, amelynek elemei (animált fényképek, filmrészletek, rajzok) úgy illeszkednek egymáshoz, mint egy kollázs. A grafikuszeni, Heinz Edelmann által tervezett alkotás egy új művészeti ág felkavaró kiáltványa: annak bizonyítéka, hogy a videoklip *művészetté is válhat* – túllépve a reklámmal technikailag és gazdaságilag is összefonódott „kultúripar” keretein.

Simon Tibor

Otthonra lelni a politika romjain

A neoklasszikus politikai elméletalkotás alapjairól

Hannah Arendt és más neoklasszikusnak nevezett politikai elméletalkotók egészen az antikvitásig nyúltak vissza, hogy a huszadik században megélt teoretikus válságból kiutat találjanak. Az előadás megkísérli bemutatni, hogy miért tűnik ígéretes vállalkozásnak jelen korunk problémáira a távoli múltban keresni megoldásokat. Ugyanis e módszer korántsem kézenfekvő. A letűnt korokra homály borul, utánuk legfeljebb romok maradnak: mit remélhetünk e romok közötti bolyongástól? Kiküszöbölhetők-e a nagy időbeli távolságból fakadó veszélyek – különösen a politikafilozófia terén? Mit tekinthetünk itt klasszikusnak és hogyan viszonyuljunk hozzá? A neoklasszikusok szerint nemcsak veszélyek, hanem fontos lehetőségek is rejlenek az időmúlás okozta idegenségben: az otthonteremtés lehetőségei.

Korpos Szabolcs

Az értékeink romjaira épült város

Az előadás egy virtuális séta a múltban és a jelenben: felvázolja Hajdúszoboszló város történelmének legfontosabb épített örökségeit, köztéri képzőművészeti alkotásait, egyéb emlékeit, amelyek ma már nem léteznek, vagy csak leromlott állapotban tekinthetők meg. Pozitív és negatív példákkal szemlélve felvázolja a városi örökségvédelem tendenciáit, ennek okait, továbbá lehetőségeit a jelenre, illetve a jövőre nézve.

Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár
Debreceni Egyetem Filozófia Intézet
MTA DAB Filozófiai Munkabizottság
közös workshopja

Helyszín:

Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár
(III. emelet, Zeneterem)
4200 Hajdúszoboszló, Szilfákajla 2.

Időpont:

2024. július 11. 9.30-18.30